

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Лисичанський орден Трудового Червоного Прапора
гірничий технікум**

УЗГОДЖЕНО

Голова профспілки

_____ **Л.В.Мерабян**

„_____” _____ 2015р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор технікуму

_____ **С.І.Лотов**

„_____” _____ 2015р.

П О Л О Ж Е Н Н Я

ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Розглянуто та ухвалено на засіданні педагогічної
ради (протокол № 6 від 22.02.15р.)

Затверджено наказом
по технікуму від 03.03.15р. № 23-О

Положення про організацію навчального процесу

Підготували: Дворнікова І.Є., методист Лисичанського гірничого технікуму,
Марченко І.М., зав.методкабінетом

Положення про організацію навчального процесу призначене для систематизації роботи з організації, планування і звітності у технікумі на усіх етапах навчально-виховного процесу.

Рецензент: Кадацька Л.В., заступник директора з навчальної роботи, голова науково-методичної ради технікуму, спеціаліст вищої категорії.

Розглянуто і схвалено на засіданні науково-методичної ради ЛГТ, протокол № 3 від 23 січня 2015р.

Розглянуто, ухвалено та рекомендовано до затвердження на засіданні педагогічної ради технікуму, протокол № 5 від 27.02. 2015р.

1. Загальні положення

1.1. Положення про організацію навчального процесу (далі – Положення) введено з метою ефективної та якісної організації навчального процесу у Лисичанському гірничому технікумі (далі – Технікум). При цьому Технікум керується такими нормативними актами:

- Законом України «Про освіту»;
- Законом України «Про вищу освіту»;
- Положенням про планування, організацію і проведення контрольних заходів у навчанні Лисичанського гірничого технікуму (протокол педради від 26.02.10 №4);
- Статутом Лисичанського ордена Трудового Червоного Прапора гірничого технікуму, який затверджено 23.12.2003р.;
- Колективним договором ЛГТ;
- Положенням про організацію самостійної роботи студентів ЛГТ;
- Положенням про державну атестацію ЛГТ;
- Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженим наказом Міністерства освіти України від 8 квітня 1993р. № 93;
- Положенням про організацію практичного навчання студентів Лисичанського гірничого технікуму.

1.2. *Навчальний процес* – це система організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на реалізацію змісту освіти на освітньо-кваліфікаційному рівні «молодший спеціаліст» відповідно до галузевих стандартів освіти.

Навчальний процес базується на принципах науковості, гуманізму, демократизму, наступності та безперервності, незалежності від втручання будь-яких політичних партій, інших громадських та релігійних організацій.

Мова навчання визначається Законом України «Про засади державної мовної політики».

Навчальний процес організується з урахуванням можливостей сучасних інформаційних технологій навчання та орієнтується на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін і розвитку в соціально-культурній сфері, у галузях техніки, технологій, системах управління та організації праці в умовах ринкової економіки.

1.3. *Зміст освіти* – це наукова обґрунтована система дидактичного та методично оформленого навчального матеріалу для освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст».

Зміст освіти визначається освітньо-професійною програмою підготовки, структурно-логічною схемою підготовки, навчальними програмами дисциплін, іншими нормативними актами органів державного управління освітою та Технікуму і відображається у відповідних підручниках, навчальних посібниках, методичних матеріалах, дидактичних засобах, а також при проведенні навчальних занять та інших видів навчальної діяльності.

Освітньо-професійна програма підготовки – це перелік нормативних та вибіркового навчальних дисциплін із зазначенням обсягу годин, відведених для їх вивчення, форм підсумкового контролю.

Структурно-логічна схема підготовки – це наукове і методичне обґрунтування процесу реалізації освітньо-професійної програми підготовки.

Зміст освіти складається з нормативної та вибіркової частин.

Нормативна частина змісту освіти визначається відповідним галузевим стандартом освіти.

Вибіркова частина змісту освіти визначається Технікумом.

2 Нормативно-правова база організації навчального процесу

2.1. Організація навчального процесу у Технікумі базується на Законі України «Про вищу освіту», галузевих стандартах освіти, інших актах законодавства України з питань освіти.

Галузевий стандарт освіти – це сукупність норм, які визначають вимоги до освітнього (кваліфікаційного) рівня.

Складові галузевого стандарту освіти:

- освітньо-кваліфікаційна характеристика;
- освітньо-професійна програма (нормативна частина змісту освіти);
- тести.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика – це основні вимоги до професійних якостей, знань і умінь фахівця, які необхідні для успішного виконання професійних обов'язків.

Тест – це система формалізованих завдань, призначених для встановлення відповідності освітнього (кваліфікаційного) рівня особи до вимог освітніх (кваліфікаційних) характеристик.

2.2. Організація навчального процесу здійснюється навчальними підрозділами Технікуму - відділеннями, цикловими комісіями. Основним нормативним документом, що визначає організацію навчального процесу в конкретному напрямку освітньо-кваліфікаційної підготовки, є навчальний план.

Навчальний план – це нормативний документ Технікуму, який складається на підставі освітньо-кваліфікаційної програми та структурно-логічної схеми підготовки певної спеціальності і визначає перелік та обсяг нормативних і вибіркового навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми та засоби проведення поточного і підсумкового контролю.

Навчальний план складається заступником директора з навчальної роботи, затверджується директором Технікуму. Для конкретизації планування навчального процесу на поточний навчальний рік завідувачем відділення

складається робочий навчальний план кожної спеціальності за семестрами, який затверджується заступником директора з навчальної роботи.

Нормативні навчальні дисципліни встановлюються галузевим стандартом освіти. Дотримання їх назв та обсягів є обов'язковим. Вибіркові навчальні дисципліни встановлюються Технікумом. Вибіркові навчальні дисципліни вводяться для задоволення освітніх і кваліфікаційних потреб особи, ефективного використання можливостей і традицій Технікуму, регіональних потреб тощо.

Місце і значення навчальної дисципліни, її загальний зміст та вимоги до знань і вмінь визначаються навчальною програмою дисципліни.

Навчальна програма нормативної дисципліни є складовою галузевого стандарту освіти. У разі відсутності типової навчальної програми, затвердженої Міністерством освіти і науки України, вона розробляється викладачем або групою викладачів (авторська програма) згідно з методичними вимогами, розглядається на засіданні циклової комісії, узгоджується заступником директора з навчальної роботи і затверджується директором. Щорічно видається наказ про затвердження діючих у поточному році навчальних програм напередодні початку навчального року.

Навчальна програма вибіркової дисципліни розробляється викладачем або групою викладачів Технікуму у такому ж порядку.

Структурні складові навчальної програми дисципліни:

- пояснювальна записка;
- тематичний план;
- схема міждисциплінарних зв'язків;
- критерії оцінювання знань студентів;
- зміст програми;
- засоби для проведення поточного та підсумкового контролю;
- основні знання та вміння;
- перелік навчально- методичної літератури та інших носіїв інформації.

Термін дії навчальної програми обумовлюється терміном дії навчального плану.

2.3. Для кожної навчальної дисципліни, яка входить до освітньо- професійної програми підготовки, на підставі навчальної програми дисципліни та навчального плану викладачами Технікуму складається робоча навчальна програма дисципліни, яка є нормативним документом. Узгоджується на засіданні циклової комісії, затверджується заступником директора з навчальної роботи на початку семестру, в якому викладається предмет або дисципліна. Термін дії робочої навчальної програми обумовлюється терміном дії навчальної програми.

Робоча навчальна програма дисципліни містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю. Форма бланку робочої навчальної програми єдина для всіх предметів або дисциплін навчального плану. У разі вивчення дисципліни студентами різних спеціальностей і розходженні навчального часу до 4 годин до робочої навчальної програми робиться доповнення встановленого зразка.

Структурні складові робочої навчальної програми дисципліни:

- тематичний план;
- обсяг начальних годин аудиторної та самостійної роботи студентів; види аудиторних занять;
- засоби для проведення поточного та підсумкового контролю;
- основні знання та вміння;
- завдання для позааудиторної роботи (у т.ч. перелік навчально-методичної літератури).

2.4. Навчання студентів може здійснюватися за індивідуальним навчальним планом. Індивідуальний навчальний план студента складається на підставі навчального плану і включає всі нормативні навчальні дисципліни та вибіркові навчальні дисципліни, з обов'язковим урахуванням структурно-логічної схеми підготовки

Індивідуальний навчальний план складається на кожний навчальний рік і затверджується в порядку, встановленому Технікумом.

Вибіркові навчальні дисципліни, введені Технікумом в освітньо-професійну програму підготовки і включені до індивідуального навчального плану студента, є обов'язковими для вивчення.

2.5. Технікум надає студентам можливість користування навчальними приміщеннями, бібліотекою, навчальною, навчально-методичною і науковою літературою, обладнанням, устаткуванням та іншими засобами навчання на умовах, визначених правилами внутрішнього розпорядку.

2.6. За відповідність рівня підготовки студента до вимог галузевих стандартів освіти відповідає завідувач відділення, голова циклової комісії, викладач. За виконання індивідуального навчального плану відповідає студент.

3 Форми навчання

3.1. Навчання у Технікумі здійснюється за денною та заочною формами.

3.2. Денна форма навчання є основною формою здобуття повної загальної середньої освіти та освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста з відривом від виробництва. Організація навчального процесу на денній формі навчання здійснюється Технікумом згідно з галузевими стандартами освіти і даним Положенням.

3.3. Заочна форма навчання є формою здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста без відриву від виробництва. Організація навчального процесу на заочній формі навчання здійснюється Технікумом згідно з галузевими стандартами освіти і даним Положенням з урахуванням передбачених чинним законодавством пільг для осіб, які поєднують роботу з навчанням.

4 Науково-методичне забезпечення навчального процесу

Науково-методичне забезпечення навчального процесу включає:

- галузеві стандарти освіти;
- навчальні плани;
- навчальні програми з усіх нормативних і вибіркових навчальних дисциплін: наскрізні програми практик;
- конспект лекцій;
- методична картка заняття;
- підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять;
- завдання для самостійної роботи студентів з навчальних дисциплін;
- контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять;
- контрольні роботи з навчальних дисциплін для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу;
- методичні матеріали для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, написання курсових робіт і дипломних проектів.

5 Форми організації навчання

5.1. Навчальний процес у Технікумі здійснюється у таких формах: навчальні заняття, виконання індивідуальних завдань, самостійна робота студента, практична підготовка, контрольні заходи.

5.2. Основні види навчальних занять у Технікумі:

- лекція;
- лабораторне, практичне, комплексне, семінарське заняття;
- консультація.

5.3. Лекція

5.3.1. *Лекція* – основна форма проведення навчальних занять у Технікумі, призначених для засвоєння теоретичного матеріалу.

Як правило, лекція є елементом курсу лекцій, який охоплює основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни. Тематика курсу лекцій визначається навчальною програмою.

Лекції проводяться у відповідно обладнаних приміщеннях – аудиторіях для однієї групи студентів викладачами Технікуму.

5.3.2. Викладач, якому доречено читати курс лекцій, зобов'язаний перед початком відповідного семестру подати на циклову комісію складений ним конспект лекцій (авторський підручник, навчальний посібник), контрольні завдання для проведення підсумкового контролю, передбаченого навчальним планом і програмою для даної навчальної дисципліни.

Лектор зобов'язаний дотримуватися навчальної програми щодо тем лекційних занять, але не обмежується у питаннях трактування навчального матеріалу, формах і засобах доведення його до студентів.

5.4. Лабораторне заняття

5.4.1. *Лабораторне заняття* – форма навчального заняття, при якому студент під керівництвом викладача особисто проводить природні або імітаційні експерименти чи досліди з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень даної навчальної дисципліни, набуває практичних навичок роботи з лабораторним устаткуванням, обладнанням, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою, методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі.

Лабораторні заняття проводяться у спеціально обладнаних навчальних лабораторіях з використанням устаткування, пристосованого до умов навчального процесу (лабораторні макети, установи тощо). В окремих випадках лабораторні заняття проводяться в умовах реального професійного середовища (наприклад, на виробництві, у наукових лабораторіях). Для проведення лабораторної роботи викладачем розробляються інструкції, методичні вказівки щодо її проведення.

Лабораторне заняття проводиться з студентами, кількість яких не перевищує половини академічної групи. Розподіл групи на підгрупи здійснюється в разі, коли контингент групи не менше 16 студентів. Перелік тем лабораторних занять визначається навчальною програмою дисципліни. Заміна лабораторних занять іншими видами навчальних занять не дозволяється.

5.4.2. Лабораторне заняття включає проведення поточного контролю підготовленості студентів до виконання конкретної лабораторної роботи та з техніки безпеки, виконання завдань, теми заняття оформлення індивідуального звіту з виконаної роботи та його захист перед викладачем.

Виконання лабораторної роботи оцінюється викладачем. Підсумкова оцінка виставляється в журналі навчальних занять. Підсумкові оцінки, отримані студентом за виконання та захист лабораторних робіт, враховуються при виставленні семестрової підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

5.5. Практичне заняття

5.5.1. *Практичне заняття* – форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань.

Практичні заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних приміщеннях, оснащених необхідними технічними засобами навчання, обчислювальною технікою. Практичні заняття проводяться з однією навчальною групою без розподілу на підгрупи. Перелік тем практичних занять визначається навчальною програмою дисципліни. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі,

тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв'язування їх студентами на занятті. Вказані методичні засоби готуються викладачем, якому доручено проведення практичних занять. Для проведення практичного заняття викладачем розробляються інструкції, методичні вказівки щодо її проведення.

5.5.2. Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постанову загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. Оцінки, отримані студентом за окремі практичні заняття враховується при виставленні атестаційної та семестрової оцінки з даної навчальної дисципліни.

5.6. Семінарське заняття – форма навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до котрих студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів).

Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з однією академічною групою.

Перелік тем семінарських занять визначається навчальною програмою дисципліни.

5.6.2. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами реферати, їх виступи і активність у дискусії, уміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові оцінки за кожне семінарське заняття вносяться у журнал навчальний занять.

Отримані студентом оцінки за окремі семінарські заняття враховуються при виставленні підсумкових оцінок з даної навчальної дисципліни.

5.7. Комплексне заняття

Комплексне заняття – основна форма проведення навчальних занять, призначених для засвоєння теоретичного матеріалу, яка вибрана у Технікумі з метою оптимізації навчального процесу і своєчасного, систематичного контролю знань студентів.

Під час проведення комплексного заняття розглядається основний теоретичний матеріал окремої теми навчальної дисципліни та на різних етапах заняття здійснюється контроль рівня знань студентів. Тематика комплексних занять визначається навчальною програмою.

Комплексні заняття проводяться у відповідно обладнаних приміщеннях – аудиторіях для однієї групи студентів викладачами Технікуму.

Види комплексних занять, їх обсяг, форми та методи проведення, форми та методи поточного і підсумкового контролю (крім державної атестації) визначаються методичною розробкою кожного заняття.

5.8. Консультація

5.8.1. *Консультація* – форма навчального заняття, при якій студент отримує відповіді на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування. Така форма занять проводиться у позааудиторний час 1 раз протягом семестру, 2-3 рази на тиждень наприкінці кожного семестру і під час зимових канікул, напередодні іспиту.

5.8.2. Консультація може бути індивідуальною, або проводиться для групи студентів, залежно від того, чи викладач консультиє студентів з питань, пов'язаних із виконанням індивідуальних завдань, чи з теоретичних питань навчальної дисципліни.

5.9. Індивідуальні завдання

5.9.1. Індивідуальні завдання з окремих дисциплін (реферати, розрахункові, графічні, курсові, дипломні проекти тощо) видаються студентам у терміни, передбачені Технікумом. Індивідуальні завдання виконуються студентом самостійно при консультуванні викладача.

Допускаються випадки виконання комплексної тематики кількома студентами.

5.9.2. Курсові роботи (проекти) виконуються з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання. Тематика курсових робіт (проектів) повинна відповідати завданням навчальної дисципліни і тісно пов'язуватися з практичними потребами конкретного фаху.

Порядок затвердження тематики курсових робіт (проектів) і їх виконання визначається Технікумом.

Результати виконання курсової роботи (проекту) оцінюється за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Курсові роботи (проекти) зберігаються в архіві Технікуму протягом одного року, потім списуються в установленому порядку.

5.9.3. Дипломні проекти виконуються на завершальному етапі навчання студентів у Технікумі і передбачають:

- систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності та застосування їх при вирішенні конкретних наукових, технічних, економічних, виробничих та інших завдань;
- розвиток навичок самостійної роботи і оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов'язаних з темою проекту.

Порядок виконання і захисту дипломних проектів здійснюється відповідно до Положення про державну атестацію.

5.10. Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять і здійснюється згідно з Положенням про організацію самостійної роботи.

5.11. Практична підготовка студентів Технікуму є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття кваліфікаційного рівня і має на меті набуття студентом професійних навичок та вмінь.

Організація практичної підготовки регламентується Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України і Положенням про організацію практики у Лисичанському гірничому технікумі, наскрізними програмами практик.

5.12. Контрольні заходи у Технікумі регламентуються Положенням про планування, організацію і проведення контрольних заходів у навчанні.

5.13. Державна атестація студента здійснюється відповідно до Положення про державну атестацію.

6 Навчальний час студента

6.1. Навчальний час студента визначається кількістю облікових одиниць часу, відведених для здійснення програми підготовки на даному освітньо-кваліфікаційному рівні.

Обліковими одиницями навчального часу студента є академічна година, навчальний день, тиждень, семестр, курс, рік.

Академічна година – це мінімальна облікова одиниця навчального часу. Тривалість академічної години становить 45 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин (надалі «пара»), які проводяться без перерви. Тривалість пари становить 80 хвилин.

Навчальний день – це складова частина навчального часу студента, тривалістю не більше 8 академічних годин.

Навчальний тиждень – це складова частина навчального часу студента, тривалістю не більше 54 академічних годин (1 кредит).

Навчальний семестр – це складова частина навчального часу студента, що закінчується підсумковим семестровим контролем. Тривалість семестру визначається навчальним планом.

Навчальний курс – це завершений період навчання студента протягом навчального року. Тривалість перебування студента на навчальному курсі включає час навчальних семестрів, підсумкового контролю та канікул. Сумарна тривалість канікул протягом навчального курсу, крім останнього, становить не менше 10 тижнів. Початок і закінчення навчання студента на конкретному курсі оформляється відповідними (перевідними) наказами.

Навчальний рік триває 12 місяців. Розпочинається 1 вересня і для студентів складається з навчальних днів, днів проведення підсумкового контролю, екзаменаційних сесій, вихідних, святкових і канікулярних днів.

6.2. Навчальні дні та їх тривалість визначаються річним графіком навчального процесу. Вказаний графік складається на навчальний рік з урахуванням перенесень робочих та вихідних днів, погоджується і затверджується у порядку і в терміни, встановлені у Технікумі. Навчальні

заняття проводяться за розкладом. Розклад має забезпечити виконання навчального плану у повному обсязі щодо навчальних занять.

6.3. Допускається у порядку, встановленому Технікумом, вільне відвідування студентами лекційних занять (для студентів 3-4 курсів). Відвідування інших видів навчальних занять (крім консультацій) є обов'язковим для студентів. Забороняється відволікати студентів від участі в навчальних заняттях та контрольних заходах, встановлених розкладом, крім випадків, передбачених чинним законодавством.

7 Робочий час викладача

7.1. Робочий час викладача визначається обсягом його навчальних, методичних, організаційних обов'язків у поточному навчальному році, відображених в індивідуальному плані роботи викладача. Тривалість робочого часу викладача з повним обсягом обов'язків становить не більше 1548 годин на навчальний рік при середньотижневій тривалості 36 годин.

7.2. Обсяг навчальних занять, доручених для проведення конкретному викладачеві виражений в облікових (академічних) годинах, визначає навчальне навантаження викладача.

Види навчальних занять, що входять в обов'язковий обсяг навчального навантаження викладача відповідно до його посади встановлюються цикловою комісією згідно з начальними планами.

7.3. У Технікумі обсяг навчального навантаження викладача визначається згідно з чинним законодавством.

7.4. Зміни в обов'язковому навчальному навантаженні викладача вносяться до його індивідуального плану роботи.

7.5. Графік робочого часу викладача визначається розкладом аудиторних навчальних занять і консультацій, розкладом або графіком контрольних заходів та іншими видами робіт, передбаченими індивідуальним планом викладача. Час виконання робіт не передбачених розкладом або графіком контрольних заходів, визначається у порядку, встановленому Технікумом, з урахуванням особливостей спеціальності та форм навчання. Викладач зобов'язаний дотримуватися встановленого графіка робочого часу.

Забороняється відволікати викладачів від проведення навчальних занять та контрольних заходів, передбачених розкладом.

7.6. Підсумки виконання річного навчального навантаження педагогічних працівників підводяться наприкінці поточного навчального року і фіксуються в обхідному листку встановленого зразка. Підписування і здача обхідного листка є обов'язковим для всіх педагогічних працівників.